

Hárskúti Hírharfona

1. évfolyam 2. szám

Ára húsz forint

1997. december hó 8.

NYÍLT LEVÉL Hárskút község polgármesteréhez

Tisztelt Tamás Gyula Úr!

A "Mi történik a faluvezetéssel? Kik irányítanak bennünket?" című írásában — melyet csak egyes családokhoz juttatott el — azt állítja, hogy egy rosszindulatú csoport érdekeit képviseltem, míg Hárskúton jegyzőként működtem. Az igazság kimondása azonban nem azonos sem a rosszindulattal, sem a zavarkeltési szándékkal.

Nem állt érdekemben semmit késleltetni — különösen nem a jegyző választást — hiszen a Hárskúti Képviselő-testület 1997. május 1-től 1997. szeptember 30-ig foglalkoztatott, melyet szerződésben is rögzítettünk és azt Ön írta alá. Ennek alapján kaptam meg a TÁKISZ által számfejtett illetményemet, mint ahogy Ön is a polgármesteri tiszteletdíját.

Szeptember 30-án a jegyzői megbízásomat nem Ön nem hosszabbította meg, hanem én nem vállaltam a feladatot — bár erre a képviselő-testületük felkért —, mert ehhez két feltétel hiányzott. Az egyik, hogy Herend Képviselő-testülete csak szeptember 30-ig engedélyezte a hárskúti munkámat, a másik, hogy Ön nem kért bocsánatot a velem szemben tanúsított viselkedéséért.

Ha érvei és tapasztalatai mellett a legfontosabb jogszabályok (államháztartási, számviteli és önkormányzati törvény) megismerésére fordít polgármesteri mandátumának 7 évéből legalább egyet, nem következett volna be a jelenlegi helyzet a befejezetlen csatorna ügyben, mely valóban sok kellemetlenséget fog még okozni.

A falu pénzével gazdálkodni — a jogszabályok által szabott határok között — kötelessége azoknak, akiknek az feladata, így elsődlegesen az Önkormányzatnak és a hivatalnak. A gazdálkodás nem jelenthet garázdálkodást.

Őszintén sajnálnám, ha a Hárskúton eltöltött 5 hónapi tevékenységemből csak a betiltott motorversenyre emlékeznének — mely sikeres volt — és nem az elintézett ügyekre.

Tisztában vagyok azzal, hogy mindannyian szürkék vagyunk, jó és rossz tulajdonságokkal, erényekkel és hibákkal. Van aki bevallja, van aki tagadja azt, ami nyilvánvaló, de ez a tényeken nem változtat.

Számomra ma is szép emlék az ott töltött idő, az említettek ellenére is. A hivatali kapcsolatokban korrekt, képzett munkatársakat és a falu ügyeiért tenni tudó és akaró képviselőkkel ismerkedtem meg.

Különösen szép emlék a faluház avatása, ahol a jelenlévő hárskúti polgárok példamutatóan ünnepeltek és viselkedésükkel kifejezték egymás iránti barátságukat és tiszteletüket.

Nyílt levelem stílusával egykori pedagógusaim tanítására is emlékezem, akik azt tanították: "sarat dobálni csak sáros kézzel lehet". Nem szeretem ha a kezem piszkos.

Önnek szívből kívánom, hogy ígéreteit valóra válthassa a falu minden lakójának érdekében, akiknek ezúton kívánok békés boldog karácsonyi ünnepeket, az 1998-as évre jó egészséget és sikeres előmenetelt.

A most induló sorozattal időutazásra invitáljuk az olvasót, amelyben a falu és tágabb környezetének történelméből próbálunk néhány mozzanatot szemügyre venni, a teljesség vagy az időrend különösebb igénye nélkül. Reméljük, a falu története hamarosan avatott szerző tollából, könyv alakban is megjelenik, addig is emlékezzünk együtt a régen volt időkről a Hárskúti Hírharsona oldalain. Szívesen helyt adunk olvasói kiegészítéseknek, közérdeklődésre számot tartó dokumentumoknak, visszaemlékezéseknek, ha úgy tetszik, akár németül is.

Hárskút nem volt török kézen

Reméljük, nem is lesz. Az egyetlen körülmény, aminek köszönhetően Hárskút elkerülte a török pusztítást, az volt, hogy a falu akkor még nem létezett. A hárskúti fennsíkon szarvasok és medvék osztoztak a szegénylegényekkel, akik a rengetegbe húzódtak a törvény őrei vagy az adószedők elől, akárki törvénye és akárki adója volt is éppen az. Vadászterület, vadaspark volt leginkább a Bakony, királyok és főurak kedvelt pihenőhelye, a falu területe azonban inkább a veszprémi püspökséghez tartozott. A legközelebbi települések az Árpád-kori Kerteskő (ma Pénzesgyőr része) és a márkói Kálvária-domb szomszédságában a török alatt elpusztult, néhány lelkes Mesteri (?) lehettek.

Hogy született volna-e itt emberi település a török pusztítás nélkül, nehéz megmondani, mindazonáltal a falu alapítása közvetlen következménye volt a hódoltságnak. A pusztulás mértékére jellemző, hogy míg Mátyás király Magyarországon — Angliával egyezően — négymillió ember élhetett, ami az akkori, 80 milliós Európának öt százalékát tette ki, az 1720-as népszámlálás Magyarországon 1,770,000 lakost, Erdélyben 800,000-et talált csak, alig két százalékát az akkor már 130 milliós Európáénak.

Ennek az űrnek a kialakulása az 1520-as évek nagy török hadjárataival rögtön a mohácsi vész után megkezdődött. Győrtől, Komáromtól délre és keletre alig akadt olyan település, amely ne szenvedte volna meg a háború vagy a menekülés borzalmaival, mégis, Veszprém környékének a sorsát a XVI. század második felének hadműveletei pecsételik meg. 1552. tavaszán Ali budai pasa beveszi Veszprémet, hogy aztán Drégely, Ság, Gyarmat, Szécsény, Salgó, Hollókő, Buják és Szolnok eleste után csak Eger ostrománál, jó októberben érje az első kudarc. Veszprém

1566-ban ugyan felszabadul, de a török végleges kiűzéséig, 1683-ig még többször várvédőt cserél.

A hárskúti fennsík az 1576-ban fennálló vázsonyi, devecseri, pápai, cseszneki és veszprémi végvárok gyűrűjében mozgalmas hely lehetett. Utak vezethettek rajta keresztül, amelyek mentén számtalan forrásból olthatta szomját magyar vitéz, olasz zsoldoskatona, török defterdár, a német császár fürkésze vagy a püspökségbe igyekvő szerzetes.

Ahogy a várak, úgy a Veszprém körüli birtokok is többször gazdát váltottak. 1605-től, a bécsi béke utáni évtől egy ideig Bocskai István erdélyi fejedelemé a város, majd a császáré lesz. 1620-ban Bethlen Gábor, az akkori erdélyi fejedelem foglalja el, később a Zichy család kapja zálogba.

A hódoltság alatt kiürült területek egy része még a török alatt többször spontán újratelepült. Az ország délebbi részein, ahol a török mellett a tatár seregek is kivették a részüket a pusztításból, ehhez még hozzájött a még délebből elkergetett népek: a rácok, horvátok, oláhok bevándorlása is. Mindez azonban nem tudta pótolni a magyarság hatalmas vérvesztését, amelyet védelmi és gazdasági megfontolásokból mindenképpen pótolni kellett. Így a következő másodfélszáz év magyar uralkodói és földbirtokosai a szervezett, elsősorban is a katolikus német területekről való telepítés eszközához folyamodtak.

(Folytatjuk)

MF

Források:

Cholnoky Jenő: Veszprém. A Balatoni Társaság könyvtára, Budapest 1938.

Larousse Enciklopédia, Akadémiai Kiadó, Budapest 1991-1994.

Hóman-Szekfü: Magyar történet. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest 1935.

A kacorlaki csoda

Kacorlakon van csatorna, és van szennyvíztisztító is. Kacorlakon azonban nincs szennyvízdíj: a telep üzemeltetési költsége kevesebb, mint százezer forint évente, amelyet a polgármesteri hivatal áll. A szennyvíztisztítótelepen madárfütyty hallik, az elfolyó vízben rákok és tarajos góték lubickolnak. Hogy mindez hogyan lehetséges, annak jártunk utána Mészáros Lászlónéval, a hárskúti építésügyek új gazdájával.

Az úgy volt, hogy a pangeások küldtek egy levelet: menjünk. Olyat mutatnak, amelyet még nem láttunk. Gyökértéri szennyvíztisztítás nádágyakban! Olcsó, környezetbarát, működik, és általában véve is ez az, ami nekünk kell. Majd ők segítenek, hogy legyen. Hogy kik a pangeások? Környezetvédők, a megfelelő attribútumokkal: az egyik kockásinges, a másik szakállas, a harmadik szemüveges. Pénzesgyörben van oktatóházuk, az úgynevezett csillagásház. *Szomszédok.*

Persze, effélet nem egykönnyen hisz el az ember, ilyen nádtisztító-víztisztító szöveget. Főleg, hogy működik. Mert hiszen mit tanítanak ott, ahol erről tanítanak: betonmedence kell a szennyvíztisztításhoz, nagy gépek, vegyszer, áram, személyzet, pénz. Sok pénz. Az csodát tehát látni kell, aztán kérdezni, megszorogatni őket, megtudni, hol van a kutya elásva. És hol láthatja meg az ember a csodát? A városban nem, azt mondják, ott ez nem működik. Messze kell menni, egy zalai kis faluba, Kacorlakra. Kapóra jön hát, ha elviszik az embert busszal, összehozzák a tervezővel és az üzemeltetővel, a módszerről és a megvalósításról szóló előadásokkal traktálják, hazafelé meg még a háromnegyed nyolcas buszra is fölrajják Márkón. Nem is hagytuk ki.

Odafelé még megmutatták a tapolcai szennyvíztisztítót, mintegy elrettentés gyanánt: látjátok, ez a hagyományos technológia. Magas kerítés, betonmedencék, nagy gépek, vegyszer, áram, személyzet, pénz. Sok pénzetekbe fog kerülni, ha ezt az utat választjátok, belerokkantok. *Nade Tapolca az egy város, hogy is lehetne itt máshogy...* Tapolca igen. Csesznek, Hárskút, Márkó, meg ahonnan még jöttetek, viszont nem az: kevesebb a szennyvizetek, kevesebb a pénzetek, kevesebb az emberetek, viszont — fajlagosan — nagyobb a területetek. Most jön a lényeg.

A 260 lelkes Kacorlakon a busz csak keresztülpengetett (*“most először a szennyvíztisztítótelepre megyünk”*), majd megállt a pusztában. Kiszálltunk, körülnéztünk, szennyvíztelepnek nyoma sem volt, csak a mezőt láttuk, távolabb

égerligetet, egy patakmedret sejtető bokorcsíkot, amott nádist, némi szántóföldet. Kezelőépület, kerítés, transzformátorház vagy a civilizációnak egyéb jele még mutatóba sem akadt. *Megint átverték* — gondoltam először, de aztán, hogy a nádas felé indultunk egy alacsony, füvel borított töltésen, majd elértük az első, technológiai műtárgyra utaló aknafedlapokat, megnyugodtam. *Vízmérnöki tevékenység folyt itten, akárki meglássa.*

És csakugyan: a frissen csatornázott Kacorlak szennyvizét a töltésben vezették a tisztítás első állomásához, az előülepítőre. Az egész telepet naponta 45 m³ szennyvíz fogadására tervezték, valójában csak mintegy 20 m³ keletkezik a faluban (Hárskúton kb. 36 m³). Mint megtudtuk, amilyen szerényen húzódik meg a majd' 70 m³ ösztérfogató, háromkamrás ülepítőmedence a fűben, olyan drága volt megépíteni. (*Éppen betonmedencéből elég jó a felhozatal Hárskúton...*)

Az ülepítés után a szennyvizet a nádágyakra vezetik, amelyeknek a gyökérszónájában a tulajdonképpeni biológiai tisztulás végbemegy. A víz egyenletes adagolását egy szellemes, de igen egyszerű, meghibásodásra alig hajlamos szerkezet biztosítja. Ez az adagoló — amely egyúttal a rajta átfolyó víz mennyiségét is méri — képviseli “a” gépészetet a telepen; a működéséhez szükséges energiát az áramló víz szolgáltatja, karbantartást gyakorlatilag nem igényel.

A nádas gyökérszónáján keresztül lassan, gravitációsan átszivárgó szennyvíz tisztítását nagyrészt a gyökérszóna felületén megtelepedő baktériumok végzik. A nád szerepe mindössze annyi, hogy a biológiai bomlás e fajtájához szükséges oxigént — a mocsári növényekre jellemző speciális növényi szövet segítségével — a gyökérszónához juttatja. Télen, a tenyészidőszakon kívül pedig az üreges nádtest az, amelyben a levegő oxigénje lejut a gyökértérbe, még akkor is, ha kemény hidegekben a víz teteje be is fagy. Azonban, ahogy hallottuk, a nádágyak nem szoktak befagyni, és télen is működnek — több

okból is. Először is az állandóan utánpótlódó, eleve melegebb szennyvíz, másodszor a szennyvíz alacsonyabb fagyáspontja, harmadszor a biológiai bomlás folytán termelődő hőmennyiség, negyedszer a talajnak nyáron átadott, télen visszazugárazódó hő, és ötödször pedig a hőleadást sejtetően gátló nádborítás miatt. A módszert — nyolc hazai település mellett — állítólag a hárskútinál zordabb éghajlatú vidékeken: Kanadában, Lengyelországban és Svájcban is sikerrel alkalmazzák.

A nádágak alulról szigeteltek, azaz a szennyvíz — akár csak a hagyományos technológiában — mindaddig nem érintkezik a talajvízzel, amíg vissza nem engedik a befogadóba (patakba, folyóba, tóba). Általában 3-7 m² nád szükséges lakosonként, hogy mennyi, az függ a helyi viszonyoktól és az előírásoktól.

A mesterséges mocsár után már csak egy kis tavacskába kerül a víz, némi utótisztulásra, szellőzésre, oxigénfelvételre, hogy aztán a közeli patakban, azaz immár a természetben folytassa az útját. *(Jó, jó, addig is a természetben volt...)* A kacorlaki polgármester szerint ennek a tavacskáknak az élővilága egyébként várakozáson felüli változatosságot mutat: halak, békák, szalamandrák, gőték, rákok, azaz a tiszta természeti környezetet igénylő állatok is megélnék benne.

Ottjártunkkor állítólag viszonylag erős szaga volt a nádasnak — én nem éreztem semmi kellemetlent, főleg egy hagyományos szennyvíz-

leppel összevetve nem. A kacorlakaiak aszongyák, nyáron teljesen szagtalan az egész.

A telep rendbentartása a falu egyetlen közmunkása munkaidejének hozzávetőleg egyötödét-egynegyedét veszi igénybe, és elsősorban a telep környékének a kaszálását, valamint az ellenőrzőaknában lévő vízszintek szemmel tartását jelenti. Az üzemeltetés költségeiben az előlepipítő párévenkénti kitisztítása szerepel nagyobb súllyal.

Azt is hallottuk, hogy amennyiben — például karsztos területen — az elfolyó víz vízminőségi paramétereivel kapcsolatban magasabb követelményeket támaszt a vízügyi hatóság, akkor a technológia kiegészíthető foszforleválasztó árokkal, az oxigénfelvételt növelő bukókkal vagy más műtárgyakkal, stb. Meg azt is, hogy a hagyományos technológiával működő telepek jelentős része szennyvízbírságot fizet, mert nem tudja “hozni” az előírt vízminőséget.

A gyökértéri szennyvíztisztításnak, hírlik, több irányban is továbbfejlesztett fajtái léteznek, maga a technológia az egyszerűsége mellett elég rugalmas is. Ma már több tervező és kivitelező akad, aki ért hozzá, tehát alkalmasint meg is lehet pályáztatni egy ilyen beruházást. A megvalósítás egyik-másik mozzanata igazán egyszerű, Kacorlakon a kivitelezés egy részét a falu társadalmi munkában végezte.

Hm.

MF

Rövid hírek

Megszületett Heblinger Ármin, Heblinger Róbert és Petra második fia. Legújabb polgártársunk és édesanyja jól érzik magukat, előreláthatólag a hét végén térnek haza a kórházból. Szívvel gratulálunk az egész családnak, és jó egészséget, sok boldogságot kívánunk mindannyiuknak.

Régi hárskúti fényképeket keresünk a faluházban történő kiállítás, esetleg kinagyítás és

sokszorosítás céljából. Az eredetieket sértetlenül visszaszolgáltatjuk.

A Kinizsi utcától a templomig húzódó járdátlan útszakasz ügyében megbeszélést tartunk a faluházban pénteken este hatkor. A megbeszélés célja a létesítéshez szükséges tervezési szempontok összegyűjtése a járdáról: hol (ne) legyen, milyen széles legyen, stb. Minden érintettet és érdeklődőt szeretettel várunk.

Hárskúti Hírharsona

Közéleti helyi újság, megjelenik kéthetente.

Szerkeszti és kiadja: Mészáros Ferenc, 8442 Hárskút, Pf.1. Tel/fax: 88/272-644.

Kapható a boltokban, az italboltban, a faluházban és a presszóban.

A lap megjelent számai hozzáférhetők a faluház könyvtárában, illetve az Interneten (<http://www.relief.hu/hhh>).